

Aygün SULTANLI

Sevimli ana, sevimli müəllimə, sevimli nənə, sevilen yazıçı-şairə və Azərbaycan xanımına məxsus olan, bütün keyfiyyətləri özündə əks etdirən gözəl xanım Gülxani Pənah yaradıcılığı ilə ədəbiyyatımızda özünəməxsus dəsti-xətti olan bir şəxsiyyətdir. Əlliye yaxın poeziya və nəsr ki-tablarının, yüzlərlə ədəbi-tənqidi, elmi, publisist məqalələr toplusunun, elmi monoqrafiyalarının müəllifidir.

Bir yazıcının, şairin ən böyük silahı qələmidir, qələ-mi isə dilə gətirən onun təfəkküründəki dildir. Yəni ətrafında və dünyada baş verən bəşəri hadisələrə, təbiət nemət-lərinə və s. mövzulara münasibətini onların şeirlərində, əsərlərində aydın şəkildə görə bilir.

Azərbaycan ədəbiyyatında geniş bir ədəbi yol salan Gülxani Pənah yaradıcılığının əsas hissəsini ana, vətən, vətən dərdi, övlad və s. mövzular təşkil edir. İstər şeirləri-ni, istər hekayələrini, istər təmsillərini, istərsə də poemala-rı-

DİLİNƏ, VƏTƏNİNƏ BAĞLI KÖNÜLLƏR

ni, ümumiliklə Gülxani Pənah yaradıcılığını oxuduqda və yaxından tanış olduqda insan özü üçün yeni bir şey öyrənə bilir.

İstedadlı şairə xanım Gülxani Pənahın yaradıcılığın-da sözün qüdrəti böyükdür. Söz onun tutan əli, gören gözüdür. Xalqa yaxın bir dili olan şairəmizin qəlbi kimi qələ-mi də geniş və gözəldir. Söz və qələmi vasitəsi ilə bizə ötürdüyü qəlbindəki hisslər, təfəkküründəki sağlam fikir-ləri oxucularını düşündürməyə bilməz.

Azərbaycan poeziyasında "Ana dili" mövzusu milli-müstəqillik, milli təfəkkür, milli düşüncə, milli birlik və ən ümidsi milli varlıq ideyaları ilə zəngindir. Xəlil Rza "Ana dilim" şeirində bəşikdən qəbrəcən dinlədiyi, onunla qoşa olan ana laylasında dilinin varlığını

görür. Ayaq açıb yürüdükcə, dünyanı dərk etdikcə, illər bir-birini əvəz etdikcə, kamil bir düşüncəyə malik olduqca anlayır ki, doğransa da "dilim-dilim" ana dilini ürəyindən çıxara bilməz. O, bu doğma dilə bütövdür, tamdır. O, bu dilin uğrunda mübari-zəyə qalxan, xalqının şanlı tarixini yazan, "babalarının nəfəsi" hopan dilində "yüz abidə, min abidə"ni, milli varlığı uğrunda can qoyan babəklərin, cavanşirlərin qəzəbini də görür. Anlayır ki:

Məhv olarsa bir gün bu dil,
Göy Göl onda Göy Göl deyil,
Qoşqar onda Qoşqar deyil,
Qız qalası qala deyil.
Öz dilini sən qala bil!
Qərbe, şərqə işıq salan
Füzulini sən qala bil!

Sağdır dilim,
demək, sağdır şərəfətim,
ləyaqətim.

Sağdır, demək,
milyard yaşlı məmləkətim.

Dil sərhədləri düşüncənin sərhədidir. İstedadlı şairə-miz Gülxani Pənahın dil sərhədlərində anaya, övlada, vətənə sevgi, hörmət, qayğı vüsət halında sərhədləri aşmaqda-dır. Dil xalqın ulu sərvətidir. Yazıçı-şairəmiz bu sərvəti bir ana öz övladını bağrına sarıb əzizləyən kimi, bir əsgər vətəni düşməndən qoruduğu kimi, o da ana dilini-öz qələmini qəlbinin ən yüksək zirvəsində qoruyub saxlayır. Və nə yaxşı ki, bugünkü gündə ədəbiyyatımızda təmiz, axarlı dil üslubu olan şairəmiz var.

Ana dilim, əziz dilim!
Dərya dilim, dəniz dilim!
Sən varsansa, mən də varam!
Səadətəm, düz ilqaram.

"Ana dilim" adlı şeirin bu misralarında şairənin ana dilinə verdiyi dəyəri görürük. Məhz analarımızın şirin layla-larından hələ körpə ikən yaddaşımıza süzülüb axan ana dilimiz şairənin xoşbəxtçiliyi, səadəti, məhəbbətidir. Vətəninin bir ovuc torpağı onun üçün nə də-rəcədə əzizdirsə, ana dilinin də hər bir kəlməsi, hər bir cümləsi doğmadır.

Böyütməsən anam ilə
Ana dilim mənə qoşa.
Sən yaratdın məhəbbəti,
Ürəyimdə bu torpağa,
Bu vətənə, yar-yoldaşa.

Müstəqil bir dövlətin öz doğma ana dilində qanunla-rının yaranması, bəstələrinin bəstələnməsi, tarixinin, ədəbiy-

yatının yazılması bir xalqın xoşbəxtçiliyidir. Şairənin qəlbi də bu xoşbəxtçiliyə sevinir. 70 illik əsərətdən sonra ana dilimiz, doğma dilimiz yenidən özümü-zə qayıtdı, dövlət dili oldu.

Ana dilim, mənə dinlə,
Qanunlarım sən dilimdə yazılırsa,
Məhəbbətin iliyimə sızılırsa,
Bundan böyük səadətın adı nədir?
Xoşbəxtliyim,
bir insantək mövcudluğum,
Ana dilim,
bil, Səndədir.

Bəxtiyar Vahabzadə "Ana dili" şeirində Gülxani Pənahın fikirlərini bir başqa şəkildə, amma eyni ideala xidmət fəvqündə ifadə edir:

*Bu dil bizim ruhumuz, eşqimiz, canımızdır,
Bu dil bir-birimizlə əhdi-peymanımızdır.
Bu dil tanıtmış bizə bu dünyada hər şeyi,
Bu dil əcdadımızın bizə miras verdiyi
Qiyətli xəzinədir... onu gözlərimiztək
Qoruyub, nəsilərə biz də hədiyyə verək.*

Dilimizin dəyərindən, onun qədim tarixə söykənən qüdrətli bir xalqın dili olmasından qürurla danışan müəllif bu hissələrini digər "Ana dilim" adlı şeirində daha obrazlı şəkildə söyləyir:

Dünyanın hər yerində,
Dilimin qardaşı var.
Türk dünyası böyükdür,
Tarixi yaddaşı var.

Xalqımızın tarixi qədr dilimizin də tarixi var. Tarixi vərəqləsək, dilimizin əsrlər öncə qədim kökə dayandığını görürük.

(Davamı var)